בית משפט השלום בראשון לציון
כב' השופט רפי ארניה

ת"א 54478-09-20 יצחק ואח' נ' גוגל ישראל בע"מ ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

התובעים:

1. אמנון יצחק
2. שופר - ארגון להפצת יהדות
ע"י ב"כ עוה"ד שוק-שקד ונחמן

נגד

הנתבעים:

1. Google LLC
2. Google Ireland Ltd.
ע"י ב"כ עוה"ד ששון ואידלמן
ארנון, תדמור – לוי, עורכי דין

3. Meta Platforms, Inc.
ע"י ב"כ עוה"ד כגן ושגיא
הרצוג, פוקס נאמן, עורכי דין

4. דודו שבת
ע"י ב"כ עוה"ד אלמליח

5. מרדכי לוי
ע"י ב"כ עוה"ד בליטשטיין

6. מתנה עקיבא
ע"י ב"כ עוה"ד חכמוב

פסק דין

תביעה כספית על סך של 1,800,000 ₪ אשר לצידה תביעה למתן צו המורה לנתבעות 1-2 (להלן: "**גוגל ישראל**", "**גוגל אירלנד**", ויחד - "**גוגל**", הכל לפי העניין) ונתבעת 3 (להלן: "**מטא**") להסיר ממנוע החיפוש גוגל, משירות המודעות הממומנות Google Adwords, מהרשת החברתית YouTube (להלן: "**יוטיוב**") וכן מהרשת החברתית Facebook (להלן: "**פייסבוק**"), 10 פירסומים העוסקים בתובעים.

העובדות שאינן שנויות במחלוקת

1. התובע 1 (להלן: "**התובע**") הוא, לטענתו, בין הבולטים מהמחזירים בתשובה בישראל, ומייסדה של התובעת 2 שהינה עמותה (להלן: "**התובעת**"). התובעים עוסקים בהפצת תכני יהדות והחזרה בתשובה בישראל ובריכוזי יהודים ברחבי העולם, מעל ל – 35 שנה.
2. גוגל הינה הבעלים והמפעילה של מגוון שירותים ומסדות ("פלטפורמות", בלע"ז) מקוונים, לרבות מנוע החיפוש גוגל (להלן: "**מנוע החיפוש**") ומַסֶּדֶת יוטיוב.

גוגל אירלנד, מספקת שירותי פירסום מקוון למפרסמים ממדינות שונות ברחבי העולם, ובכלל זאת מישראל, לרבות שירות הפירסום Google Ads, במסגרתו עומדת בפני מפרסמים אפשרות להציג מודעות במנוע החיפוש.

3. מטא הינה חברה אמריקאית, אשר מארחת, מפעילה ושולטת במסדת הרשת החברתית המקוונת פייסבוק, בין היתר עבור משתמשים הנמצאים בישראל.

4. במהלך חודש יוני 2020 הועלו למרשתת 10 סרטונים העוסקים בתובעים (להלן: "**הפירסומים**"). כל הפירסומים הועלו והוצגו ללא כל פרט החושף את זהות היוצרים והמפרסמים.

הפירסומים פורסמו במרשתת באופנים הבאים:

א. אתר אינטרנט בכתובת www.amnon.shop אשר אליו הועלו הפירסומים ובו הוצגו (להלן: "**אתר האינטרנט**");

ב. פירסום ביוטיוב, בין היתר תחת הכותרת "אמנון יצחק – הכת המסוכנת [כולל הוכחות והקלטות]";

ג. מודעה פירסומית במנוע החיפוש, אשר מפנה לאתר האינטרנט הנ"ל (להלן: "**המודעה הפירסומית**");

ד. דף פייסבוק תחת השם "יהדות נגד כתות" אשר אליו הועלו הפירסומים (להלן: "**דף הפייסבוק**". ביחס לטענה זו קיימת מחלוקת עובדתית אשר תוכרע בהמשך).

5. עיקר תוכנם של הפירסומים הינו כדלקמן:

א. קובץ 1: סרטון: "**אמנון יצחק החילוני שמתחזה לרב**" הכולל –

-קטע מדבריו של הרב עובדיה יוסף ז"ל ובו ביקורת על התובע;

-ציטוטים מתוך חוות הדעת של המרכז לנפגעי כתות על אודות קהילתו של התובע שממנה עולה, לכאורה, כי התובע מתעלל נפשית ופיזית בחסידיו;

-קטע סרטון המתייחס למר אמיר בסטיקר שהמית את שכנו מר איתי מור ז"ל, תוך תיאור גרפי של מעשה ההמתה. בהתאם לנטען בסרטון מר בסטיקר נהג להקשיב להרצאות התובע באופן אובססיבי, עד שעות מספר לפני הרצח. בהכרעת הדין נקבע כי מר בסטיקר לא היה כשיר בעת מעשה הרצח. עוד נאמר בסרטון כי "זו אינה הפעם הראשונה שחסידיו של אמנון יצחק נפגעים נפשית ונוקטים באלימות" – וקיימות הפניות לפירסומים בדבר אירועי אלימות הקושרים, לכאורה, את חסידיו למעשי פשע. בסיום מופיעה שיקופית ובה נאמר "הבהרה: החשיפות על אמנון יצחק נעשו במטרה להזהיר את הציבור מ'רבנים' מתחזים ומתוך דאגה ללמד את כולנו להיצמד ולהישמע לגדולי הדור ולדעת תורה בלבד!!!";

ב. קובץ 2 – "**אמנון יצחק ראש כת! צפו בתחקיר המטלטל של המרכז הישראלי לנפגעי כתות**". שיקופית שבה מופיעות המילים "מיהו הרב המפורסם העומד בראש כת?" תוך הפניה לסרטון המלא אליו ניתן לגלוש באמצעות קישורית;

ג. קובץ 3 - סרטון "**הקלטות המטרידות ראש הכת שמקלל ומאיים על חסידיו**" הכולל:
-ציטוטים מתוך הדו"ח של המרכז לנפגעי כתות ביחס לדרכי הפעולה של התובע והשפעותיו על חסידיו;
-קטעי קול הנשמעים לכאורה מפיו של התובע, ובהם ציטוטים המתייחסים למתנגדיו ובני משפחתם שחלו או הלכו לעולמם, לכאורה עקב התנגדותם אליו, ובין היתר: "אף אחד לא ינקה, כולם ימותו במיתה משונה";

ד. קובץ 4 – "**חשיפה בלעדית – בנו של אמנון יצחק מספר על התעללות של אביו בילדיו**" – סרטון ובו קטעי קול המיוחסים לבנו של התובע, המתאר מעשי התעללות של התובע בו ובאחיו;

ה. קובץ 5 – "**חשיפה מטלטלת – הבן של אמנון יצחק בסודות מתוך המשפחה והכת הסגורה**". סרטון שבחלקו זהה בתוכנו לקובץ 4, ובהמשך ציטוטים מתוך הדו"ח של המרכז לנפגעי כתות ביחס לתובע ועדת חסידיו. כמו כן קיימים בסרטון קטע של שיחה בין חבר קהילה לבין התובע הנטען להיות השפלה של החבר על ידי התובע, וכן דברים של פורש מהקהילה המתאר את יחסו של התובע אליו ובין היתר טוען שהתרושש עקב העברות כספים לקופת התובע, וזאת בהתאם לדרישתו וכתנאי להמשך חברותו בקהילה;

ו. קובץ 6 –"**מה קרה למחזיר בתשובה שנהפך למנהיג כת, ואיך הוא קשור ל – G5**" - סרטון סאטירי על התובע המגחיך אותו ומבקר אותו על יחסו לנגיף הקורונה, ועל תפיסתו שהוירוס הינו קונספירציה של ביל גייטס המבקש ליצור סדר עולמי חדש, וכי תכלית החיסונים הינה הכנסת "ננו שבבים" למתחסנים. בין היתר מובא קטע מראיון שנערך עם התובע בתוכנית של אמנון לוי, בנוגע לעמדתו ביחס לחיסוני הקורונה;

ז. קובץ 7 – עותק ממודעות גוגל ממומנות המפנות באמצעות קישורית לאתר האינטרנט בעת ביצוע חיפוש תחת שמו של התובע;

ח. קובץ 8 – "**צפו איך השפיל המתחזה הרב את תלמידו**". סרטון "התחקיר המלא על הכת של אמנון יצחק" הכולל בתחילתו ציטוטים מתוך דו"ח המרכז לנפגעי כתות על אודות התובע וקהילתו. ההמשך הינו התוכן של קובץ 5;

ט. קובץ 9 – "**צפו, חסידי הרב המתחזה שיוצאים לאיים ברצח על רבנים**". סרטון הכולל קטעי אודיו וידאו וכן עותקי כותרות עיתונים, הנטענים להיות תיעוד של התנהגות אלימה של חסידי התובע כלפי צדדים שלישיים המתנגדים לו;

י. קובץ 10 – "**צפו, מיהו המתחזה לרב שאומר לחברי הכת שלו לשרוף ספרי קודש**". סרטון הכולל ציטוטים מתוך דו"ח המרכז לנפגעי כתות, דברי הרב עובדיה יוסף ז"ל האומר על התובע בין היתר "שאין לו יראת שמיים", וכנגדם דברי התובע כנגד הרב עובדיה יוסף וכן כנגד הרבנים יצחק יוסף (שהתובע אומר לגביו שיש להעביר את ספריו לגניזה), שלמה מחפוד, דוד יוסף, זמיר כהן, יגאל כהן, יצחק פנגר, ושלום ארוש.

יא. קובץ 11 – קובץ 10 בצירוף כתוביות תרגום לשפה הצרפתית;

יב. קובץ של 17 תמונות המצויות במסדת ה – יוטיוב הכוללות תמונות מתוך הסרטונים.

6. התובע הגיש תלונה למשטרה בגין הפירסומים, ובנוסף, במסגרת דוקטרינת "הודעה והסרה", פנה לגוגל ולמטא בבקשה להסיר את הפירסומים ממסדותיהן, כדלקמן:

<u>הפניה לגוגל והמענה</u>

7. ביום 28.6.2020 פנה ב"כ התובע לגוגל ישראל בבקשה להסרת הפירסומים בעילת לשון הרע [(עמ' 39 לתצהיר מר קארל אלבין גוסטפסון מטעם גוגל (להלן: "**גוסטפסון**")]. ביום 15.7.2020 וביום 24.7.2020 השיבה גוגל לב"כ התובע כדלקמן (עמ' 43 ו – 45 לתצהיר גוסטפסון):

> "לאחר בחינה של המידע שסיפקת בפנייתך, YouTube החליטה לא לנקוט פעולה לגבי כתובות האתר הבאות (וכאן באו כתובות ה - url של הפירסומים – הערה שלי, ר.א.) זאת, בין היתר, מאחר שעל בסיס המידע שסופק, אין ביכולתנו לקבוע שהתכנים אינם חוקיים או מפרים את הדין הישראלי.
>
> בכלל זה, המידע שסופק אינו מאפשר לנו לקבוע האם נכונים התכנים הכלולים בפרסום ו/או האם קיימות למפרסם הגנות כלשהן על פי דין.
>
> אנו ממליצים שתיישב את המחלוקת ישירות עם המפרסם של התוכן הרלוונטי. ככל שתבחר לנקוט בצעדים משפטיים נגד המפרסם אשר יובילו לפסיקה משפטית שלפיה התוכן אינו חוקי או שיש להסירו, באפשרותך לשלוח לנו את צו בית המשפט הרלוונטי".

8. בחודש דצמבר 2021 פנה ב"כ התובעים לגוגל בבקשת הסרה נוספת, בעילת הפרת זכות יוצרים. בזו הפעם, הסירה גוגל את הפירסומים מהיוטיוב מהטעמים שפורטו בבקשת הסרה זו.

9. ביום 25.9.2020 או בסמוך הושהתה המודעה הפירסומית, לטענת גוגל - על ידי מפרסם המודעה, וזאת ללא שגוגל תהיה מעורבת בכך.

10. לאחר הגשת התביעה, אתר האינטרנט הוסר מהמרשתת ברבעון הראשון של שנת 2022, לטענת גוגל - מסיבות שאינן ידועות לגוגל והיא אינה קשורה אליהן. משכך תוצאת החיפוש במנוע החיפוש אשר קישרה לאתר האינטרנט התעדכנה, ואינה מעלה אותו עוד.

<u>הפניה למטא והמענה</u>

11. ב"כ התובעים שלח דרישת הסרה אף למטא, וביום 29.6.2020 השיבה מטא כדלקמן (עמ' 54 לתצהיר התובע):

"תודה על הדיווח שלך - עשית את הדבר הנכון בכך שהודעת לנו על כך. הפוסט נבדק, ואף שהוא אינו מנוגד לאחד מכללי הקהילה הספציפיים שלנו, אנו מבינים שהוא עדיין עשוי להיות פוגעני בעיניך ובעיני אחרים. אף אחד לא צריך לראות בפייסבוק פוסטים שמהווים לדעתו דברי שטנה, ולכן אנו רוצים לעזור לך להימנע ממצבים כאלה בעתיד.
מתוך הרשימה המופיעה למעלה, אתה יכול לחסום ישירות את יהדות נגד כתות, או שתוכל לבטל את החברות או להפסיק לעקוב אחריו. אם תפסיק לעקוב אחריו, תישאר חבר שלו בפייסבוק, אך לא תראה את הפוסטים שלו בניוז פיד שלך.
אנחנו יודעים שאפשרויות אלה אינן מתאימות לכל מצב, ולכן הודע לנו אם תראה משהו נוסף שאתה חושב שכדאי שנבדוק. אתה יכול גם לשקול להשתמש בפייסבוק כדי להביע את דעתך ולחנך את הקהילה שסביבך. דברי – נגד הכוללים מידע מדויק ונקודות מבט חלופיות יכולים ליצור סביבה בטוחה ומכבדת יותר".

עוד באותו יום, התובע ביקש בדיקה חוזרת, ומיד באותו יום השיבה מטא:

"...מומחה מהצוות שלנו בדק שוב את הפוסט ואישר שהוא לא מפר אף אחד מכללי הקהילה שלנו, כולל דברי שטנה. אנו מבססים את כללי הקהילה שלנו על משוב מהאנשים שמשתמשים בפייסבוק ברחבי העולם, וכן ממומחים".

12. במסגרת המענה לשאלונים, הודתה מטא כי הכנסות מטא מקידום 9 פירסומים, עלו כדי סך כולל של 30,605 ₪ (ת/1, מענה לשאלה 8).

<u>הנתבעים 4-6</u>

13. בהתאם לנטען, הנתבעים 4-6 פירסמו בפייסבוק תגוביות לפירסומים, כדלקמן:
הנתבע 4 – "הרב אמנון יצחק אמר לישרוף (כך!) את הספרים של הרב עובדיה יוסף";
הנתבע 5 – "אמנון יצחק החתול המטפס היה פורץ לבתים";
הנתבעת 6 – שיתפה את אחד הפירסומים בדף הפייסבוק שלה, והוסיפה תגובית: "החילוני לשעבר שמתחזה לרב".

<u>טענות הצדדים</u>

<u>טענות התובעים</u>

14. הפירסומים מהווים קמפיין ממומן בהשקעה כספית עצומה שכל מטרתו לפגוע ולהשחיר את דמותו של התובע באמצעות סרטונים שבהם הוא מוצג כמי שהתעלל בילדיו, הורה לחסידיו לאיים ברצח, כקשור למעשי רצח, וכחולה נפש שחובה לאשפזו. התובעת הוצגה בקמפיין, ככת אלימה ומסוכנת המעורבת במעשי פשע, אשר יש להתרחק ממנה ומפעילותה.

15. עילת התביעה כנגד גוגל ומטא נוסחה, בסעיף 7 לכתב התביעה, כך:

> **"משהפכו הפלטפורמות המקוונות למודעות בפועל לקיומם של פירסומים פוגעניים ומעוולים ברשתות ובאתרים אשר בבעלותם ובאחריותם, ואלו נמנעו ומסרבים להסירם, התנהלותם מקימה כלפיהם אחריות והם ייחשבו למסייעים לעוולה ומתרשלים במישרין. זאת, ראשית הן בהתאם לשילוב הוראות סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה – 1965 המחיל על עוולת פירסום לשון הרע הוראות מתוך פקודת הנזיקין ובהם סעיף 12 העוסק באחריות משתף ומשדל, ושנית – הן מכח עוולת הרשלנות הנזיקית".**

ובהמשך, בסעיף 41 לכתב התביעה, נטען:

> "בדין הישראלי אומצה דוקטרינת "ההודעה והסרה" לפיה פרט הרואה עצמו נפגע מפירסום בפלטפורמה מקוונת יכול לפנות אל בעל הפלטפורמה ולדרוש את הסרת הפגיעה. **פניית הנפגע מייצרת אחריות על בעל הפלטפורמה כמונע הנזק היעיל מקום בו זה מסרב להסיר ללא צידוק סביר את הפירסום המעוול מכח עוולת הרשלנות וכן ובמקביל מקימה אחריות כלפי בעל הפלטפורמה והוא ייחשב למסייע לעוולה** וזאת בהתאם לשילוב הוראות סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה – 1965 המחיל על עוולת פרסום לשון הרע הוראות מתוך פקודת הנזיקין ובהם סעיף 12 העוסק באחריות משתף ומשדל" (ההדגשות שלי - ר.א.).

16. נוכח האמור, עתרו התובעים לכך שבית המשפט יתן צו עשה כלפי גוגל ומטא כאמור ברישת פסק הדין, ובנוסף עתרו לחייב כל אחת מהן לשלם לתובע סך של 500,000 ₪, בגין כוונה לפגוע בו בפירסומים המעוולים, ולחילופין שלא בגין כוונה לפגוע ו/או כנזק לא ממוני ו/או בגין עגמת הנפש, הכאב והסבל שנגרמו לו.

17. בנוסף, תבעו התובעים סך של 100,000 ₪ מכ"א מהנתבעים 4-6, בעילת לשון הרע.

<u>טענות גוגל</u>

18. גוגל טוענת כדלקמן:

א. גוגל היא מסדת בלבד. היא אינה המפרסמת של הפירסומים ואינה עומדת מאחוריהם. הקשר בין גוגל לבין התביעה נעוץ בכך שמפרסמי הפירסומים, עשו שימוש בשירותיה לצורך פירסום במסדות שבבעלותה.

ב. המפרסמים הם בעלי דינם האמיתיים של התובעים, הם צד דרוש בתביעה, ועל התובעים למצות את התביעה כנגדם. התובעים כלל לא ביצעו פניה למפרסמים, וטענתם כי זהותם אינה ידועה להם הינה טענת סרק שכן יש בידי התובעים די ראיות המאפשרות להפנות את תביעתם כלפיהם. ככל שהם אינם יודעים את זהותם אלא רק חושדים בכך, הרי שיש בידיהם די כלים כדי לאמת את אותם חשדות.

ג. הפירסומים כבר אינם מופיעים במנוע החיפוש וגם אתר האינטרנט הוסר מהמרשתת במנותק מהליך זה וללא קשר אליו, וללא מעורבות גוגל. משכך, אין כל עילה שהיא של התובעים כלפי גוגל.

ד. בהתאם לפסיקת בתי המשפט, המבחן הקובע להסרת פירסום הוא מבחן "השקר הברור". בהתאם למבחן זה מסדת חייבת להסיר פירסום ללא צו שיפוטי, רק כאשר יש בידי מבקש ההסרה להציג בפניה ראיה חד משמעית לכך שתוכנו של פירסום מסויים שפורסם במסדת הינו שקר ברור או בלתי חוקי על פניו, אשר אין נדרש לגביו בירור עובדתי או שקלא וטריא משפטיים. הפירסומים מושא התביעה אינם עומדים במבחן זה, כפי שקבע בית משפט זה, בהחלטת הביניים שניתנה בתיק זה.
אימוץ עמדת התובעים, אשר מבקשים להסיר פירסום גם אם לא עמד במבחן השקר הברור, עלול לפתוח פתח להסרה רחבה של תכנים בעלי אופן שלילי, וסופו הוא בהותרת מסדת המשקפת תוכן חיובי בלבד, שלאיש אין טרוניה כלפיו. זהו מצב בלתי רצוי בין היתר בשל ההגנה המתחייבת על חופש הביטוי וזכויות המשתמשים במרשתת, ומאפיין מדינות בעלות משטר בלתי דמוקרטי, שמדינת ישראל אינה נמנית עליהן.

ה. התובע הינו דמות ציבורית. כאשר עסקינן בפירסומים כלפי אנשי ציבור, המקימים עניין ציבורי משמעותי, קשה אף יותר להגיע למסקנה שהפירסומים עומדים ברף המחמיר של אי חוקיות מובהקת, שכן גוברת ההיתכנות שהפירסומים יהיו מוגנים על פי הדין.

ו. בחינת ההסרה לא נעשתה באופן אוטומטי. התכנים נבחנו ונצפו על ידי צוותי ההסרה האנושיים של גוגל, ודרישת ההסרה נדחתה בהתאם לדין. אופן בחינת ההסרה הינו זהה ביחס לכלל התכנים שהסרתם מבוקשת, ואינו משתנה כאשר תוכן מסויים הינו תוכן ממומן אשר לגוגל אינטרס כלכלי ביחס אליו, ורף הבדיקה ביחס לתכנים מסוג

זה אינו שונה או נמוך מרף הבדיקה המתבצעת ביחס לתכנים שלגביהם אין לגוגל אינטרס כלכלי.

<u>טענות מטא</u>

19. מטא טוענת כדלקמן:

א. התובעים כלל לא הוכיחו שכל הפירסומים התפרסמו בפייסבוק.

ב. התובעים יודעים מיהם מפרסמי הפירסומים, ואף על פי כן נמנעו מנקיטת צעדים משפטיים שכנגדם.

ג. התובעים לא הוכיחו כי מסרו למטא הודעה ראויה בדבר התוכן אותו הם מבקשים להסיר או כי דיווחו על הפירסומים באמצעות כלי הדיווח המקוונים.

ד. אין לתובעים עילה בהתאם לחוק איסור לשון הרע.

ה. לא ניתן להטיל אחריות בנזיקין על מטא בגין תוכן שפורסם על ידי צד שלישי במסדת שבבעלותה, במיוחד מקום שהמדובר בתובע שהוא דמות ציבורית ועל כן הפירסומים זוכים להגנה מוגברת.

<u>טענות הנתבעים 4-6</u>

20. הנתבע 4 טוען כי תגובתו חוזרת על הפירסום המקורי ואינה מהווה מסר חדש ועצמאי, ומשום כך אין לתובעים עילת תביעה כנגדו. עוד הוסיף הנתבע 4 כי כוונתו היתה להציג את התגובית על דרך השאלה, אך עקב טעות הקלדה סימן השאלה נשמט, ואילו היתה התגובית כוללת סימן שאלה הרי שלא היתה עולה כדי לשון הרע. עוד טוען הנתבע 4 לקיומן של הגנות תום הלב בעניינו, כי המדובר בזוטי דברים, ולחלופי חילופין כי הוא זכאי להקלה בהתאם לסעיף 19 לחוק איסור לשון הרע, שכן לא התכוון לפגוע והתנצל.

21. הנתבע 5 טוען כי בפנייתם אליו התובעים לא ציינו את מועד פירסום התגובית ועל כן לא איפשרו לו להתגונן כראוי מפני התביעה. יתר על כן, הנתבע 5 טוען כי לא הוא זה שכתב את התגובית מושא התביעה שכנגדו, וכי בכל המקרה המדובר בזוטי דברים.

22. הנתבעת 6 טוענת כי היא חסידה של התובע וכי שיתפה רק סירטון בודד אחד, אשר היה ללא מלל. השיתוף נעשה באופן אוטומטי לאחר שחזתה בתמונת התובע, מבלי שהתעמקה או נחשפה לתוכנו של הסירטון. תוכנו של סירטון בודד זה עוסק בכך שהתובע הוא חילוני לשעבר שלא הוסמך לרבנות – עובדות שהן נכונות. ובכל מקרה, שיתוף זה לא זכה לחשיפה כלשהי.

<u>הצגת השאלות הטעונות הכרעה (ביחס לתביעה כנגד גוגל ומטא)</u>

23. נקודת המוצא לבחינת אחריותן הנטענת של גוגל ומטא הינה כי אין לצפות מהן לבחינה <u>מראש</u> של כל אחד ואחד מהפירסומים המועלים למסדות שבבעלותן, על ידי המשתמשים בהן. בהינתן המספר האקספוננציאלי של הפירסומים המועלים למסדות מדי יום, ולו רק בישראל, המדובר במטלה אשר הטלתה על גוגל ומטא נחזית להיות מכבידה ביותר ובלתי סבירה, והתובעים אף לא טענו טענה זו.
עניינה של התובענה הינו בביקורת המשפטית שיש להפעיל על סירובה של מסדת להסיר פירסום פוגעני, מקום שהתבקשה על ידי מושא הפירסום לעשות כן לאחר הפירסום - Ex post - והיקפה הראוי של ביקורת זו.
בהקשר זה, התובענה כנגד גוגל ומטא מעוררת <u>שלוש</u> שאלות <u>עובדה</u>, <u>ושלוש</u> שאלות <u>נורמטיביות</u>, הטעונות הכרעה:

<u>ברמת שאלות העובדה:</u>

א. האם הפירסומים עולים כדי "לשון הרע" בהתאם לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה - 1965 (להלן: "**חוק איסור לשון הרע**")?
ב. האם התובעים הוכיחו שהפירסומים התפרסמו בפייסבוק, והאם פנו אל מטא בבקשה להסרתם?
ג. האם הוכח שהתובעים יודעים מי הם יוצרי הפירסומים ומפרסמיהם?

<u>ברמת השאלות הנורמטיביות:</u>

ד. האם סירובה של מסדת להסיר פירסום הכולל לשון הרע, מצמיח לנפגע עילה כלפי המסדת בהתאם לחוק איסור לשון הרע?
ה. האם חבה מסדת חובת זהירות כלפי מושא הפירסום הפוגעני, בהתאם לסעיפים 35-36 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "**פקודת הנזיקין**")?
ו. אם כן, בהינתן עובדות מקרה זה, האם התרשלו גוגל ומטא בהסרת הפירסומים מושא תובענה זו?

<u>דיון והכרעה – שאלות העובדה</u>

<u>האם הפירסומים עולים כדי לשון הרע?</u>

24. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע קובע כי:

> "לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול:
>
> (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו;

בקביעת משמעותו של ביטוי לא די להביט במשמעותו המילולית. עמד על כך בית המשפט העליון בפרשת ע"א 4534/02 **רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ'**, פ"ד נ"ח (3) 558, 570 (2004), עת קבע כי יש לתת לביטוי את הפרשנות הסבירה של המילים, על פי ההקשר שבו נאמרו המילים, תוך התחשבות באופי העניין ובהתאם לתפיסות מקובלות של האדם הסביר. המבחן האובייקטיבי לפרשנות הביטוי אמנם מבוסס על בדיקת משמעות הביטוי בעיני הקורא הסביר, ואולם הוא נעשה תוך בחינת ההקשר הכולל במסגרתו נאמרו הדברים הנטענים להיות לשון הרע [ע"א 1104/00 **אפל נ' חסון**, פ"ד נ"ו (2) 607, 617-618 (2002)]. על כן, לא הכוונה שמאחורי הפרסום היא שתצביע על קיומה של לשון הרע, אלא המסר עמו היא מותירה את הקורא הסביר [(ע"א 751/10 **פלוני נ' דיין-אורבך** פ"ד סה (3) 369, פסקה 83 לפסק דינו של המשנה לנשיאה כב' השופט ריבלין (2012)].

25. בענייננו, הפירסומים ערוכים באופן דרמטי והמכנה המשותף שלהם הינו הצגתו של התובע כמתחזה וכראש כת אלימה, אשר מעודדת את חבריה לנקוט באלימות כלפי המתנגדים לתובע. כמו כן, התובע מוצג בסירטונים אלה כמי שמנצל את חסידיו מבחינה כלכלית ומרוששם, ושולט בהם שליטה מחשבתית עד כדי הפיכתם לעדר ללא מחשבה עצמאית. סבורני כי דרך הצגה זו של התובע, בכללותה, עולה כדי "לשון הרע" בהתאם לכל אחת מבין שלוש החלופות הראשונות שבסעיף 1 לחוק איסור לשון הרע.

<u>האם הוכח שהפירסומים התפרסמו בפייסבוק, והאם הוכח כי התובעים פנו למטא בבקשה הולמת להסרתם?</u>

26. לטענת מטא, התובעים כלל לא הוכיחו כי איזה מהסירטונים התפרסם בפייסבוק. לטענתה כל הסירטונים מושא התביעה הורדו מיוטיוב, והתובעים לא הציגו כל ראיה לכך שהם התפרסמו גם בפייסבוק. בין היתר, התובעים לא סיפקו למטא כתובות URL ספציפיות (להלן: "**כתובות דומיין**") שבהן ניתן לאתר כביכול את הסירטונים בפייסבוק, כנדרש תחת דוקטרינת "הודעה והסרה".

27. דין טענת מטא להידחות.

ראשית מת/4 עולה כי אחד הסירטונים פורסם בדף הפייסבוק "יהדות נגד כתות" וזכה ל-1,000 תגובות ו - 557 שיתופים.

זאת ועוד, כאמור לעיל, במענה לשאלה 8 לשאלון (ת/1) אישר המצהיר מטעם מטא, כי למטא צמחו הכנסות בסך כולל של 30,605 ₪ מקידומים של 9 סירטונים אשר כתובות הדומיין שלהם פורטו בתצהיר התשובות לשאלון.

זו למעשה הודיית בעל דין בכך שהפירסומים הנ"ל התפרסמו בפייסבוק שכן אחרת, כיצד יכלה מטא להפיק מהם הכנסה?

28. זאת אף זאת. אין חולק כי פנייתם המוקדמת של התובעים למטא מיום 28.6.2020 (נספח 6 לתצהיר התובעים) הפנתה לכתובת הדומיין של דף האינטרנט "יהדות נגד כתות" בלבד (סעיף 3), ואולם, בחקירתו הנגדית של מר בנג'מין גוד (להלן: "**גוד**") מטעם מטא, אישר הנ"ל כי לחיצה על הקישורית הנ"ל מעלה את דף הפייסבוק הנ"ל אשר בו היו קיימים אותה עת כל עשרת הפירסומים (עמ' 242 לפרוטוקול, ובהמשך עמ' 243 ש' 24 לפרוטוקול). כמו כן אישר גוד כי נכון למועד החקירה הנגדית כל עשרת הפירסומים עדיין היו קיימים בדף הפייסבוק הנידון (עמ' 243 ש' 24 – עמ' 244 ש' 3). די בכך כדי להגיע למסקנת עובדה שלפיה כל הסירטונים התפרסמו בפייסבוק.

עדותו של גוד התמקדה בכך שלשיטתו, הפניה המוקדמת צריכה היתה לכלול גם את כתובת הדומיין של עשרת הסירטונים ולא היה די בהפניה לכתובת הדומיין של דף הפייסבוק. די בכך כדי להפריך את טענתה של מטא כאילו התובעים לא הוכיחו שהפירסומים הנ"ל התפרסמו במסדת הפייסבוק, ולכל הפחות בדף הפייסבוק "יהדות נגד כתות", או כי לא פנו בפנייה מוקדמת הולמת.

<u>האם הוכח שהתובעים יודעים מי הם המפרסמים האמיתיים של הפירסומים?</u>

29. כהערה מקדמית, אעיר כי בעיני לשאלה זו נפקות בנוגע לשאלת האחריות המשפטית של מסדת בגין אי הסרת פירסום פוגעני.

אין חולק כי מסדת מצויה במעגל השני של האחריות המשפטית בגין פירסומים מעוולים שפורסמו בה. מעגל האחריות הראשון נוגע למי שיצר, חיבר, פירסם והפיץ את הפירסום במסדת. ואולם, מעגל האחריות הראשון אינו מוציא את מעגל האחריות השני של המסדות.

האחריות של המפרסם ושל המסדת ניזונה ממקורות שונים. בעוד שאחריות המפרסם נובעת <u>מתוכן הפירסום</u> עצמו, ותהיה מושתתת בדרך כלל על עילה מכח חוק איסור לשון הרע, הרי שאחריות המסדת נובעת <u>מאי הסרת הפירסום</u>, וההצדקות המשפטיות לכך (ובהמשך נעמוד על המקורות המשפטיים של האחריות). המדובר במעגלי אחריות שונים ומובחנים, וכל אחד ממעגלים אלה עומד בפני עצמו.

ובמילים אחרות, בכל הנוגע לאחריות המשפטית לפירסום, העובדה שהנפגע לא תבע את המפרסם אלא רק את המסדת, אינה מאיינת את עילת התביעה כנגד המסדת.

עם זאת אוסיף כי ייתכן שלעובדה זו עשויה להיות משמעות במישור הנזק, במיוחד במקרים שבהם הוכח כי הנפגע יודע מי המפרסם, ואף על פי כן בחר לתבוע רק את המסדת בגין אי הסרת הפירסום.

30. לגופה של הטענה. סבורני כי כלל לא הוכח ברמה הנדרשת במשפט האזרחי כי התובעים יודעים בבירור, כנטען, מי עומד מאחורי הפירסומים מושא תובענה זו. מטא טענה בסיכומיה כי "התובעים ידעו, או לכל הפחות היה להם חשד ממשי, לגבי זהותם של הגורמים העומדים מאחורי הסירטונים" (סעיף 18 לסיכומי מטא).

דא עקא: חשדות לחוד וידיעה לחוד. אין חשד, ואפילו ברמה גבוהה, דומה לידיעה. העובדה שאדם חושד בכך שאדם אחר ביצע עוולה כלפיו אינה מצדיקה או מספיקה לקביעה נורמטיבית שלפיה מצופה היה מהנפגע להגיש תביעה כנגד האחר. קביעה כזו מקומה רק אם הוכח שמצויות בידי הנפגע ראיות מספיקות להוכחת תביעתו, וזאת אף אם החשד הוא גבוה.

31. בענייננו, נטען כי התובעים יודעים כי מי שפירסם את הפירסומים היה אירגון הידברות, הרבנים זמיר כהן ויגאל כהן, ואדם נוסף בשם ניסים סבג, עימם התובעים מסוכסכים. בראיות שהוגשו לבית המשפט הסתבר כי התובעים הגישו תלונה במשטרה, אשר לא העלתה דבר, ואף הפעילו חוקר פרטי בשם יורם דוקטורי (להלן: "**דוקטורי**"). בדו"ח החוקר מסר דוקטורי כי:

> "בוצעה חקירה מקיפה בה השתמשנו בכל כלי החקירה החוקיים שעומדים לרשותנו בתחום הסייבר ובחקירות בכיסוי. מאחר ומדובר בגורמים מתחזים החקירה הסתיימה ללא ממצאים. להערכתנו המקצועית ניתן להגיע אל מפיצי תכני השטנה רק באמצעות כלים של גורמים ממלכתיים כדוגמת שב"כ ויחידת הסייבר במשטרת ישראל".

בחקירתו בבית המשפט העיד דוקטורי כי בדק בי היתר את האפשרות שהאירגון החשוד הוא זה שיצר את הסירטונים (עמ' 44 ש' 16-15, ובהמשך בעמ' 50), ואולם לא הצליח להגיע לראיות הקושרות את האירגון החשוד לפירסומים (עמ' 52 ש' 26-11), וזאת על אף ניסיונו הרב בתחום חקירות הסייבר (עמ' 53 ש' 17-11). עוד העיד דוקטורי, בעמ' 38:

> "מידע, זאת אומרת, להביא מידע זה ראיות. אני, התפקיד שלי על פי חוק זה איסוף, ידיעות או הכנת ראיות. לא מצאנו ראיות שקושרות גורם, ארגון, אדם, בארץ, בעולם, לפירסומים. לא הצלחנו להגיע...אפס ראיות".

דוקטורי מסר עוד שככלל בחקירות, כאשר מדובר באנשים פרטיים שלא עומד מאחוריהם גוף גדול, ניתן לאתר אותם כי "אנחנו מוצאים את הנקודות שבהם מתרשלים" ואולם

במקרה הזה היה תהליך של הסתרה וזהויות בדויות שהביא אותו, גם אחרי עבודה מאומצת, למבוי סתום, ואיתורם אפשרי רק באמצעים שיש לגופי משטרה ומודיעים של המדינה (עמ' 70-69).

32. גם התובע עצמו העיד בבית המשפט כי הוא בהחלט חושד ברבנים זמיר כהן ויגאל כהן שהם העומדים מאחורי הקמפיין ואולם, הוא אינו בטוח בכך, שכן אם היה בטוח בכך – היה תובע אותם. עוד העיד בעמ' 99-98 כי הוא אינו מעלה על דעתו להגיש תביעה ולאחר מכן להביא ראיות:

> "זו שיטה טיפשית. מי מתחיל ככה?...מה אני אגיש אם אין לי ראיה? יש בן אדם שנשכר בשביל זה ולא הצליח להביא, מה אני יכול לעשות? עשיתי את כל מה שאני יכול ...עד איפה שאני יכול".

33. גוגל ומטא טענו עוד כי קיים מחדל בכך שדוקטורי לא נתבקש לחקור אישית האם גורמים אלו הם שפירסמו את הפירסומים.

דין טענה זו להידחות. חוקר פרטי אינו איש מרות ואינו רשאי לחקור אנשים קונקרטיים. במכלול הנסיבות התרשמתי שדוקטורי עשה כמיטב יכולתו להתחקות אחרי יוצרי הפירסומים, בכלים שיש בידיו, וכי המדובר במאמץ סביר.

בסופו של יום, לא הונחו בפני בית המשפט שום ראיות לכך שהגורמים עליהם הצביעו מטא וגוגל, הם אלה שעומדים מאחורי הפירסומים. משכך, גם הגשת תביעה כנגדם, בהיעדר ראיות לכאורה לכל הפחות, עשויה היתה לעמוד בניגוד לחובת תום הלב הדיונית הקבועה בתקנה 4 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט – 2018.

34. בסיפת הדברים אוסיף כי גוגל ומטא טענו כי העובדה שהתובעים לא הגישו לבית המשפט, תביעה מוקדמת כנגדן, שהסעד המבוקש בה הינו גילוי זהות המפרסמים (להלן: "**תביעת חשיפה**" **או** "**תביעת BSI**"), מהווה ראיה לחוסר תום ליבם ולעובדה שהמפרסמים והיוצרים של הסירטונים כלל אינם מעניינים אותם, אלא רק כיסן העמוק של גוגל ומטא. כפי שהערתי בהחלטת הביניים, בכל הכבוד הראוי, איני רואה עובדה זו עין בעין עם גוגל ומטא.

הלכת רע"א 4447/07 **מור נ' ברק אי.טי.אס (1995) החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ** פ"ד סג (3) 664 (2010) אוסרת על מסדת לחשוף כל פרט הנוגע למפרסמים האמיתיים של פירסומים מעוולים. אמנם נכון, כי התובעים רשאים לפנות לבית המשפט בתביעת חשיפה כאמור, ואולם רק הסכמה חד משמעית של המפרסמים למסירת פרטיהם, תקנה לבית המשפט את הכח להורות למסדת לגלות לתובעים את המידע שיש בידיהן על אודות המפרסמים, ובייחוד את זהותם האמיתית או מידע אחר המוביל לחשיפתו. היעדר הסכמה, או אף אי תגובה, יחייבו את בית המשפט לדחות את התביעה.

לטעמי, בנסיבות אלה, התובעים לא היו צריכים להניח שאם יגישו תביעת חשיפה נגד גוגל ומטא, יוצרי ומפרסמי הסרטונים יסכימו לגילוי פרטיהם. ההיפך הוא הנכון: ההסתתרות מאחורי מסך וירטואלי כבד המונעת את חשיפת זהותם של המפרסמים באמצעים פשוטים, מלמדת כי ברצונם להישאר אנונימיים. לכן, במצב דברים זה אין לקבוע כי התובעים פעלו בחוסר תום לב בכך שלא הגישו תביעת חשיפה. הנחת התובעים שהמפרסמים לא יתנו הסכמתם לחשיפת זהותם הינה הנחה לגיטימית וסבירה, ולטעמי - התובעים לא היו חייבים לנקוט בצעד מוקדם של תביעת חשיפה, כתנאי מוקדם להגשת תביעה זו.

35. וכהערת סיום לפרק זה אוסיף, כי פסק הדין בעניין **מור** ניתן בשנת 2010, שבה השימוש ברשתות חברתיות לא היה נפוץ כמו בימינו, ומעמדן של מסדות ורשתות חברתיות בכלל כך לא היה כה מרכזי בתרבות ובהוויה החברתית. איני משוכנע כי ההצדקות הערכיות לשמירת אנונימיות המפרסמים, אשר יכול והיו נכונות לפני כ – 15 שנים, כפי שנקבע בעניין **מור**, עומדות על כנן גם בימינו אנו, וייתכן שהגיע הזמן לעיין מחדש בהלכה זו, ולקבוע לה גבולות חדשים. מאליו מובן, כי שינוי הלכה זו אינו מצוי בסמכותו של בית משפט זה.

<u>דיון משפטי</u>

<u>האם סירובה של מסדת להסיר פירסום פוגעני, מצמיח לנפגע עילת תביעה כנגדה מכח חוק איסור לשון הרע?</u>

36. כמבואר לעיל, ככלל, מסדות מצויות במעגל השני הנוגע לפירסום. במעגל הראשון מצוי המפרסם עצמו: זה שיצר את הפירסום ופירסם אותו במסדת. אחריותה של המסדת, ככל שקיימת, היא ex-post, ונוגעת לא לעצם הפירסום, אלא לסירובה להסיר את הפירסום. הנה כי, השאלה המשפטית העומדת לדיון הינה האם סירובה של מסדת להסיר פירסום הכולל לשון הרע, עולה כדי פירסום לשון הרע, ובמילים אחרות – האם סירוב של מסדת להסיר פירסום פוגעני שנותר על ידי משתמש במסדת, הופך את המסדת למי שפירסמה את אותו הפירסום?

37. לטעמי התשובה היא בשלילה.
ראשית, המסדת לא נקטה באקט פוזיטיבי של פירסום. מי שעשה כן הוא יוצר התוכן ומי שפירסם אותו במרשתת, ולא המסדת.
סעיף 2 לחוק איסור לשון הרע, מטיל את האחריות בגין לשון הרע על מי שפירסם את הפירסום – דהיינו המפרסם הישיר (אורי שנהר **דיני לשון הרע** 96 (1997)). הטענה שלפיה, סירוב להסיר פירסום הופך את המסדת למפרסמת התוכן מעוררת קושי רב, שכן חוק

איסור לשון הרע דורש, על פי לשונו, אקט פוזיטיבי של פירסום – ומטבע הדברים מובן כי גוגל ומטא לא נקטו באקט כזה בענייננו.

שאלה מסוג דומה התעוררה בפסקי דין שניתנו גם במדינות זרות. כך, באנגליה נקבע כי סירוב להסיר פירסום פוגעני הופך את המסדת למפרסם בפועל, ובעניין זה ר' פסק דינו של בית המשפט לערעורים באנגליה, בעניין **Payam Tamiz V. Google Inc**. [2013] EWCA Civ. 68 ואולם הכרעה זו נובעת מלשון ה – Defamation Act 1996 אשר איפשר באותה עת פרשנות לשונית זו, פרשנות לשונית אשר חוק איסור לשון הרע בישראל אינו מאפשר.

לעומת זאת, בארה"ב ניתן בשנת 1995 פסק דין של בית המשפט של מדינת ניו יורק בעניין **Stratton Oakmont inc. V. Prodigy Services** (NY Sup. Ct. 1995), אשר בו נקבע כי מקום שהמסדת מחזיקה ביכולת עריכה ומחיקה של פירסומים, הרי שבמקרה שבו סירבה להסיר פירסום פוגעני, לשון חוק איסור לשון הרע המקומי מאפשרת לראות בה כמי שפירסמה את הפירסום. דא עקא, סמוך לאחר שפסק דין זה ניתן, חוקק בארה"ב סעיף 230 ל – Communication Decency Act of 1996 המעניק חסינות מוחלטת למסדות בהקשר זה, במובן זה שמסדת אינה אחראית בנזיקין בגין חומר פוגעני שפורסם על ידי משתמש.

הנה כי כן, התשובה לשאלה האם סירוב להסיר פירסום הופך את המסדת למפרסם תלויה בלשון חוק איסור לשון הרע המקומי, ובענייננו, חוק איסור לשון הרע בישראל אינו מאפשר זאת.

38. עם זאת, חוק איסור לשון הרע מכיר בשתי הרחבות של האחריות הקבועה בו. ההרחבה הראשונה הינה בהתאם להוראת סעיף 11 (א) לחוק איסור לשון הרע, אשר מטיל את האחריות בגין פירסום לשון הרע גם על אמצעי התקשורת שבו התפרסם הפירסום. וכך קובעת ההוראה:

> "פורסמה לשון הרע **באמצעי תקשורת**, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע, האדם שהביא את דבר לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו, עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, **ובאחריות אזרחית ישא גם האחראי לאמצעי התקשורת**" (ההדגשות שלי –ר.א.).

דא עקא, הוראת סעיף 11(ג) לחוק איסור לשון הרע קובעת עוד כי:

> "בחוק זה –
>
> **"אמצעי תקשורת" – עתון וכן שידורי רדיו וטלויזיה הניתנים לציבור;**
>
> "עורך אמצעי תקשורת", בעתון – לרבות עורך בפועל, ובשידור – לרבות עורך התכנית שבה נעשה הפרסום;

"אחראי לאמצעי התקשורת", בעתון – המוציא לאור, ובשידורי רדיו וטלויזיה – מי שאחראי לקיומם"

(ההדגשות שלי – ר.א.).

39. במילים אחרות, חוק איסור לשון הרע לא עבר התאמה להאי עידנא, ולא קבע כי מסדת הפועלת במרחב הוירטואולי מהווה "אמצעי תקשורת". החוק מגביל עצמו להטלת אחריות "מעגל שני" רק על מסדות קלאסיות מסוג עיתון, רדיו וטלוויזיה. על כן מבחינה לשונית מילולית, לא ניתן להטיל על מסדות הפועלות במרחב הוירטואלי בלבד, כגון גוגל ומטא, את אותה אחריות שניתן להטיל על המסדות הקלאסיות. בעניין זה ר' ע"א 1726/21 **בכרי נ' מגאנג'י** (2022), בפיסקה 59.

על כן סבורני כי לא ניתן להטיל על גוגל או מטא אחריות מכח הרחבה זו.

40. הרחבה שניה של האחריות בהתאם לחוק איסור לשון הרע נעשית מכוח הדין הכללי, וזאת בהתאם לסעיף 7 לחוק איסור לשון הרע הקובע כי פרסום לשון הרע הוא עוולה אזרחית הכפופה להוראות מסויימות בפקודת הנזיקין [נוסח חדש].

משכך, לצד המפרסם הישיר עשויים לשאת באחריות המעוולים במשותף, ובכללם המשתף עצמו, המסייע, המצווה, המפתה, המרשה והמאשרר את המעשה הרלוונטי, וזאת בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין הקובע:

> "לעניין פקודה זו, המשתף עצמו, מסייע, מייעץ או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשרר אותם, יהא חב עליהם".

בעניין זה ר' שנהר בעמ' 96, פרשת **בכרי** בפיסקה 59, וכן ע"א 2362/19 **פלונים נ' הרשות הפלסטינית**, פסקה 11 (2022) (להלן: "**פרשת הרש"פ**") שם נאמר:

> "הפקודה מכירה אפוא בשורה של פעולות שנעשות בזיקה לעוולה, בעטיין יימצא מבצען כמי שחב עליהן כשם שחב עליהן המעוול העיקרי, ותוטל עליו אחריות ישירה ואישית".

עוד נקבע בפרשת הרש"פ כי סעיף 12 לפקודת הנזיקין הוא חריג בנוף דיני הנזיקין, אשר במרכזו עומדת אחריותו האישית של המעוול. לפיכך, הטלת אחריות בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין צריכה להיעשות באופן מבוקר ומוגבל, קל וחומר ביחס לחלופת האישרור שהיא חריג לחריג, והקושי בהחלתה מתחדד עוד יותר מקום שמדובר בפיצויים עונשיים. בחלופה זו יש להשתמש באופן צר ובמקרים נדירים ביותר.

41. בענייננו, החלופות הרלוונטיות הנטענות בהתאם לסעיף 12 לפקודת הנזיקין הינן חלופות המרשה והמאשרר (ר' סעיף 42 לסיכומי התובעים). היינו, הטענה היא כי משסירבו גוגל ומטא להסיר את הפירסומים מהמסדות שבבעלותן, בהתאם לבקשת התובעים, הרי שהן

אישרו ואישררו את פירסומם, ומשכך מתגבשת כלפיהן עילה בהתאם לחוק איסור לשון הרע.

התובעים טענו גם לקיומן של החלופות האחרות המפורטות בסעיף 12 לפקודת הנזיקין. ואולם, בעניין ע"א 3024/10 **ויינר נ' מויאל** (2013), בפיסקה 27 לפסק הדין של כב' השופטת א' חיות נקבע כי:

> "חלופות הפעולה השונות שמונה סעיף 12 (המשתף עצמו, המסייע, המייעץ, המפתה, המצווה, המרשה והמאשר) נבדלות זו מזו במידת התרומה ובמידת ההשתתפות שלהן במעשה העוולה שביצע המעוול העיקרי, וכן הן נבדלות זו מזו ככל שהדבר נוגע לנקודת הזמן שבה הן מתרחשות. כך, למשל, ברור כי מי ששידל או פיתה את המבצע העיקרי לבצע את מעשה העוולה עשה כן טרם שנתבצעה ויש לו על כן מעורבות בביצוע האקט העוולתי עצמו. **כך גם מי ששיתף עצמו במעשה או במחדל בשלב שבו הם "עומדים להיעשות" או מי שבאותו השלב סייע, יעץ, ציווה או הרשה את עשייתם. לעומת זאת, עולה מלשון הסעיף קטגוריה נוספת של מי ששיתפו עצמם במעשה או במחדל העוולתי לאחר שנעשה וכן מי שאישרו אותו בדיעבד** (הנוסח המקורי של הפקודה עושה בהקשר זה שימוש במונח RATIFICATION)" (ההדגשות שלי – ר.א.).

ובמילים אחרות – כל הפעולות המנויות בסעיף 12 לפקודת הנזיקין הינן פעולות שטרם מעשה, למעט אחת – פעולת האישרור.

הנה כי כן, בהינתן העובדה כי אחריותן הנבחנת של גוגל ומטא לפירסומים הינה אחריות שלאחר מעשה, הרי שפרט לחלופת האישרור לאף אחת מהחלופות המנויות בסעיף 12 לפקודת הנזיקין, אין תקומה בענייננו, ואף לא החלופה "הירשה", שכן חלופה זו מתייחסת, כפי שנקבע, לרשות שניתנה טרם מעשה.

42. בהמשך פסק הדין בעניין **ויינר** נקבע ביחס לחלופת האישרור הרלוונטית לענייננו כי:

> **"ככל שהדבר נוגע לחלופת האישור בדיעבד נקבע בפסיקה כי יש להראות שהמאשרר ידע שהמעשים שבוצעו מהווים עוולה או להוכיח שהוא נטל על עצמו את הסיכון והאחריות לכך".**

בפרשת הרש"פ נקבעה בעניינה של חלופת האישרור אבחנה נוספת: חלופת האישרור אינה מתן אישור בדיעבד, שהרי בהתאם למילון אבן שושן "אִשֵּׁרר" הוא מי ש"נתן אישור סופי בדרג עליון לאחר שכבר אושר בדרג נמוך ממנו" (פיסקה 16 לפסק הדין של מ"מ

הנשיא, כב' השופט י' עמית). בהתאם לכך, בפיסקה 20 לפסק הדין נקבע כי "אישרור" פירושו:

> "**מתן תוקף לפעולה משפטית, כך שהאישרור (במובן של אישור בדיעבד) הוא שמשכלל את אותה פעולה**".

העולה מן המקובץ, בהתאם להלכה, פעולת האישרור מתקפת ומשכללת פעולה משפטית, אשר עד אליה – לא היה לפעולה המשפטית תוקף.
לפיכך, גם חלופה זו אינה חלה על עניינו. סירובן של מטא או גוגל להסיר את הפירסומים לא שיכללו את הפירסומים. אלה התפרסמו במסדות עוד קודם לסירובן להסרה המבוקשת, והיתה להם חיות עצמאית גם ללא סירובן להסירם.

43. זאת ועוד. בפיסקה 42 לפסק הדין **בפרשת הרש"פ** נאמר:

> "התנהגות הנחזית כמאשררת לכאורה, אינה בהכרח חד משמעית, ולא כל מעשה העשוי להתפרש כתמיכה או כעידוד של פעולה מזיקה, יחשב באופן אוטומטי לאישרור. **המעשה צריך להעיד על נטילת אחריות לביצועה של עוולה (ראו והשוו: ברק – אחריות שילוחית, עמ' 119) או על נטילת הסיכון לכך, באופן שיוצר מעין שותפות במעשה העוולתי,** מה שמצדיק הטלת אחריות אישית על המשתתף"
>
> (ההדגשות שלי - ר.א.).

44. בנסיבות העניין, איני סבור כי ניתן לראות בגוגל ומטא כמי שתמכו בתוכן הפירסומים. סבורני כי הוכח שגוגל ומטא פעלו ללא כל יחס נפשי שהוא בנוגע <u>לתוכן</u> הפירסומים. סירובן להסירם לא נבע מכך שלשיטתן המדובר היה בפירסומים שתכנם הוא אמת, או שהן מסכימות ומאשרות את האמור בהם, אלא נבע מתפיסת עולמן הכללית בכל הנוגע לתפקידן בעולם הוירטואלי, שלפיה אם לא הובאה בפניהן הוכחה לכך שהפירסום כולל דבר שקר ברור, הרי שלא מוטלת עליהן חובה כלשהי להסיר את הפירסומים. זאת מכח עקרונות של חופש הביטוי במרשתת, שאיפתן שלא לשמש כ"צנזור על" ולהימנע מיצירת אפקט מצנן על חופש הביטוי ברשת. אמנם נכון שהוכח שלגוגל היה אינטרס כלכלי בפירסומים, ואולם אין לראות בקיומו של אינטרס כלכלי של המסדת כתמיכה בתוכן הפירסום, הנדרשת כתנאי להחלת חלופת האישרור. עמדות אלה אינן מבטאות יחס של תמיכה בתוכן הפירסומים, יחס, אשר בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון, מהווה תנאי להטלת אחריות מכח חלופת האישרור הקבועה בסעיף 12 לפקודת הנזיקין.

45. הנה כי כן, התוצאה היא שיש לדחות את התביעה כנגד גוגל ומטא, בעילת לשון הרע, לרבות ייחוסה להן באמצעות הפריזמה של סעיף 12 לפקודת הנזיקין.

<u>האם התרשלו גוגל ומטא בסירובן להסיר את הפירסומים</u>

46. עילת התביעה החילופית של התובעים כלפי מטא וגוגל עניינה בעוולת הרשלנות, בהתאם להוראות סעיפים 36-35 לפקודת הנזיקין. כזכור, בסעיף 41 לכתב התביעה, טענו התובעים שמטא וגוגל חבות להם חובת זהירות, וכי התרשלו בכך שסירבו להסיר את הפירסומים, ללא צידוק סביר. טענה זו נבדוק כעת.

47. השאלה הראשונה המחייבת מענה הינה האם מסדת הפועלת במרחב הווירטואלי חבה בחובת זהירות כלפי מי שנפגעו מאי הסרת פירסומים אשר פורסמו במסדת.
לצורך הכרעה בשאלה זו, ובהתאם לכללי האחריות ברשלנות אשר נקבעו בע"א 145/80 **ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש** פ"ד לז(1) 113 (1982), יש להשיב על השאלות הבאות:

א. האם קיימת חובת זהירות <u>מושגית</u> בין מסדות הפועלות במרחב הוירטואלי לבין פרטים שהם מושא פירסומים במסדת ביחס לפירסומים פוגעניים?
ב. האם קיימת חובת זהירות <u>קונקרטית</u> בין התובעים לבין גוגל ומטא, ביחס לפירסומים הנידונים. במילים אחרות, האם גוגל ומטא יכלו לצפות, כמסדות סבירות, שכתוצאה מאי הסרת הפירסומים מהמסדות שבבעלותן, יתרחש נזק לתובעים, האם מסדת סבירה צריכה היתה, <u>כעניין שבמדיניות</u> לצפות את התרחשותו של הנזק, והאם קיימים שיקולי מדיניות השוללים את החובה?
ג. האם הפרו גוגל ומטא את חובתן כלפי התובעים– היינו, עשו כל מה שסביר היה לדרוש מהן לעשות בעת פניית התובע אליהן בבקשת ההסרה, ביחס לסיכון הצפוי לתובעים כתוצאה מהפירסומים וביחס לאמצעים שהיו בידיהן למניעת התרחשות הסיכון?
ד. אם הופרה החובה, האם קיים קשר סיבתי, עובדתי ומשפטי, בין הפרת החובה לבין הנזק שנגרם לתובע.

<u>מסדות ופרטים: חובת זהירות מושגית בגין אי הסרת פירסומים פוגעניים</u>

48. האם קיימת חובת זהירות מושגית בין מסדות לבין פרטים שנפגעים מפירסומים פוגעניים המתפרסמים על ידי משתמשים במסדות, על אודותיהם?
לטעמי התשובה על שאלה זו הינה בחיוב. תשובה זו נגזרת מכוחן הרב של מסדות בהאי עידנא, הנגזר ממספר המשתמשים העצום שלהן, והשימוש הרב בהן. מסדות, בדגש על רשתות חברתיות כגון פייסבוק, ומנועי חיפוש כגון גוגל, הינן הבסיס להעברת ושיתוף מידע, וצריכתו, בעולם המודרני. רשתות חברתיות הינן זירה מרכזית להחלפת מידע ודעות, בתפוצה נרחבת ביותר, ללא השקעת משאבים, וללא חסמים או התערבות שלטונית בחופש הביטוי [(רע"א 1239/19 **שאול נ' חברת ניידלי תקשורת בע"מ** (2020), פיסקה 36 לפסק הדין של כב' השופטת ד' ברק – ארז)].

רשתות חברתיות חושפות את המשתמשים בהן למידע רב, בעל ערך חינוכי, חברתי וכלכלי רב, מעבירות מידע ודעות במהירות הבזק מקצה אחד של הגלובוס לקצה השני למספר אקספוננציאלי של משתמשים, תורמות לשיח הציבורי, ומעשירות את שוק הדעות. הן מהוות – בין היתר - בסיס למהפכות, שבירת מוסכמות, מצע להבעת מחאה פוליטית וחברתית, זירת מסחר, והנעת תנועות המונים. הן יוצרות תרבות חדשה, שיח חדש ומהיר, ומתאפיינות בנגישות רבה, גבוהה ומהירה. הן כבר הרבה מעבר ל"כיכר השוק המודרנית", כפי שתוארה המרשתת בעבר. הן "מדורת השבט".

מחקרים כבר הוכיחו שלרשתות חברתיות יש תרומה למהפכות חברתיות ופוליטיות (ע' גלבוע "**טלטלה אזורית - האביב הערבי ופייסבוק**" מבט מל"מ – כתב עת לענייני מודיעין וביטחון מבית המרכז למורשת המודיעין, גיליון 66 יוני 2013, בעמ' 25), ויש להן השפעה לא מבוטלת על הליכי בחירות [(ק' נהון, ש' ריבנאי בהיר "**תעמולת בחירות בראי האינטרנט והרשתות החברתיות: חומר רקע לוועדת ביניש**"; א' וינר וע' אילי "**היערכות הרשתות החברתיות לקראת בחירות מדינתיות ברחבי העולם: סקירה מתעדכנת**" (2022)], ועל הרגלי צריכה (ט' לאור "**'איפה אתה? אתה פה? פה לא? פה לא? פה? פה', השוני בנוכחותן של קבוצות שונות ברשתות החברתיות ובדפוסי הצריכה שלהן**" קשר מס' 60, אביב 2023, עמ' 158-179).

49. מאידך גיסא, לא ניתן להתעלם מהפן השלילי הנלווה לפעולת הרשתות החברתיות. מבלי להתייחס כלל לניצולן לצרכים פליליים ממש, שהוא וודאי אסור, פסול ומוקצה לכל הדעות, הרי שגם השימוש הלא פלילי בהן מעורר קשיים לא מבוטלים. בראש ובראשונה נשים לנגד עינינו את תופעת ה"פייק ניוז" החובקת הפצת דעות, רעיונות ואירועים שפשוט לא היו ולא נבראו או המוצאים מהקשרם, והגורמים לפגיעה קשה בשמו הטוב ובמוניטין של אדם, וכן את תופעת בריונות הרשת.

עידן הטלפון החכם מסר בידי המשתמשים במרשתת וברשתות החברתיות כלים ויישומונים קלים ביותר לשימוש המאפשרים יצירתם ושיתופם של פירסומים מכפישים, בדמות מסרונים בקבוצות שיח, מסרים קצרים ברשתות חברתיות ("פוסטים"), שיתופים וחיבובים (לייקים ודיסלייקים), בימות למאמרי דעה, כתבות בנושאים שונים, וקידומי מכירות ("בלוגים") וסירטונים ("Reels").

לכל האמור יש להוסיף את ההתפתחות האחרונה של הטכנולוגיה, הבינה המלאכותית (AI), אשר לצד התועלת הרבה שניתן להפיק ממנה, הרי שלא ניתן להעלים עין מהיבטיה השליליים.

בהינתן יד קלה על המקלדת, האנונימיות של המרשתת, קלות השימוש ביישומונים, הנגישות והתפוצה האדירה של המסדות קא עסקינן, הרי שהנזק שעשוי להיגרם מפירסומים מכפישים ברשתות עשוי להיות עצום.

לכך נוסיף את הברור מאליו: הזכות להישכח אשר היתה מגולמת במשפט "בעיתונים של היום עוטפים את הדגים של מחר", פשוט אינה קיימת יותר במרחב הוירטואלי. עמדה על הדברים כב' השופטת י' וילנר בפסקה 5 לפסק הדין בעניין **ניידלי** הנ"ל:

> "הכפשת שמו של אדם ברשתות החברתיות דווקא, טומנת בחובה פוטנציאל נזק בעל מאפיינים ייחודיים, לעתים חמורים יותר מהמאפיינים של נזקי פרסום לשון הרע באמצעים מסורתיים".

בהמשך, פירטה כב' השופטת וילנר 5 טעמים לקביעה נורמטיבית זו: הקלות, הנגישות והתפוצה הרחבה המאפיינות את הביטוי ברשתות החברתיות; היקף הפירסום אשר אינו מוגבל ועשוי להיות מופץ גם לחבריו הישירים, משפחתו וקהילתו של מושא הפירסום; השימוש חוצה הגילאים ברשתות החברתיות הגורם לכך שהמפרסמים הם בני נוער אשר מטבע הדברים אינם מודעים באופן מלא להשלכות מעשיהם ומאידך גיסא פגיעים יותר מאחרים עקב גילם; היעדר כפיפות של המפרסמים לכללים של אתיקה עיתונאית או לביקורת של עורך או מוציא לאור; נצחיות התכנים, והעובדה שהכפשה ברשתות החברתיות עלולה לגרום לאדם ששמו הוכפש להתנתק מזירות אלה ולהימנע מליטול חלק בדיון המתרחש בהן, ובכך לפגוע בזכותו לחופש ביטוי ולהשתתפות בזירות שיח מרכזיות בעידן הנוכחי.

50. הנה כי כן, לפירסום מכפיש במסדות ורשתות חברתיות קיים פוטנציאל לפגיעה בעוצמה גבוהה ובלתי רברסבילית. הנזק מונח לפיתחן של המסדות, בהן הפירסום מפורסם ומופץ. בהינתן מקומן המרכזי הציבורי של מסדות בעולם המודרני הרי שסבורני כי יש לקבוע שמסדות חבות בחובת זהירות מושגית כלפי פרטים אשר נפגעו מאי הסרת פירסומים פוגעניים שפורסמו במסדות, וזאת אף שהמסדות הינן מתווכי תוכן גרידא, ולא יוצרי הפירסום.

<u>התובעים וגוגל ומטא: חובת זהירות קונקרטית</u>

51. הוכחתה של חובת זהירות קונקרטית מותנית בשני תנאים מצטברים: הראשון הוא קיומם של יחסי "שכנות" או "קירבה" בין המזיק לבין הניזוק, והשני הוא כי אין שיקולי מדיניות אחרים המצדיקים את שלילת חובת הזהירות. מבחן השכנות מתמצה בשאלה - האם הניזוק מצוי במעגל קרוב למזיק על מנת להצדיק את הדרישה כי המזיק יקח את הנזק שנגרם לניזוק כשיקול בפעולותיו [(ע"א 8664/06 **חוות צברי אורלי בע"מ נ' מדינת ישראל** פסקה 66 לפסק הדין (2012), ע"א 10078/03 **שתיל נ' מדינת ישראל** פ"ד סב (1) 803 (2007)].

52. נוכח האמור לעיל ביחס לקיומה של חובת זהירות מושגית, דומה שקיומה של שכנות וקירבה בין גוגל ומטא לבין התובעים הינה כמעט מתבקשת. סבורני כי קיימת ידיעה שיפוטית שלפיה מנוע החיפוש גוגל, המסדת יוטיוב והרשת החברתית פייסבוק, הם

מהמסדות הגדולות והנפוצות בעולם. כפי שעולה מהחומר שבפני, הפירסומים מושא תובענה זו זכו לשיתופים רבים ולתגובות רבות. לא זו אף זו – מסתבר שמטא הפיקה מקידום הפירסומים הכנסה בלתי מבוטלת בסך כולל של 30,605 ₪ (ת/1, מענה לשאלה מס' 8). משכך גוגל ומטא היו יכולות והיו צריכות לצפות, שכתוצאה מאי הסרת הפירסומים מהמסדות שבבעלותן, תיגרם פגיעה בשמם הטוב של התובעים.

53. משנמצא כי גוגל ומטא חבות חובת זהירות קונקרטית לתובעים, הרי שנשאלת השאלה האם קיימים שיקולי מדיניות אשר שוללים את החובה?

התשובה היא שוודאי ששיקולים כאלה עשויים להתקיים. ב"כ הנתבעות ציינו בסיכומיהם המלומדים את האפקט המצנן שעשוי להיות להטלת חובה להסיר פירסומים, הגבלתן של המסדות לפירסומים חיוביים בלבד, הפיכתן לצנזור – על, והמגבלות שעשויה הטלת החובה להטיל על חופש הביטוי ועל זכויות פוליטיות. עמדה על כך נ' אלקין קורן בחיבורה "המתווכים החדשים 'בכיכר השוק' הווירטואלית" **משפט וממשל** ו 381 391 (2003):

> "לכלל המטיל אחריות על ספקי-שירות ברשת עלול להיות "אפקט מצנן". אפקט זה נובע קודם-כל מן התמריץ שיוצרת האחריות המשפטית להפעלתה של צנזורה עצמית. כאשר ספקי-השירות צפויים לחוב בגין הודעות המועברות דרכם, הם יבקשו להגביל באופן ניכר את המסרים והתכנים אשר ניתן יהיה להעביר באמצעות השירות. כלל המטיל אחריות על ספקי-השירותים למיניהם מחייב מעקב מתמשך אחר המשתמשים ברשת וכן עיון וסינון המידע שהם מבקשים להפיץ. מעקב זה עשוי להגביל בסופו של דבר את חופש הגישה של הציבור למידע....אחריות משפטית עלולה לעודד ספקי שירות ליטול חלק פעיל יותר בבחירת המידע שיופיע ברשת ובעריכתו. כמו-כן צפויים ספקי-השירות למנוע גישה למקורות מידע בלתי ידועים או שלא הוסכמו מראש, ולצמצם או לבטל את השירותים האינטראקטיביים, שכן הללו כרוכים בסיכון. כלל המטיל אחריות על ספקי-שירותים יגביל אפוא לא רק את גישת הציבור למידע, אלא גם את נגישותם של אמצעי ביטוי ובימות הפתוחות למשתתפים מן הציבור הרחב. כלל משפטי כזה מעודד התקשרות עם ספקי תוכן מקצועיים אשר ביכולתם לשאת באחריות לתוכן אותו הם מספקים. במילים אחרות: התוצאה של הטלת אחריות על ספקים עלולה להיות צינון השיח הציבורי המבוזר".

<u>האם הפרו גוגל ומטא את חובת הזהירות כלפי התובעים?</u>

54. אין ספק, כי המסדת מהווה האמצעי המונע היעיל והטוב ביותר להסרת פירסומו של פירסום פוגעני. למעשה, המסדת היא היחידה שאוחזת בכח להסיר את הפירסום. בהינתן כך, עליה לנקוט באמצעים סבירים בנוגע לפירסום מעוול, תוך נטילה בחשבון של האינטרסים המבוארים לעיל:

> "חובתו של המזיק היא לנקוט אמצעי זהירות סבירים, ואחריותו מתגבשת, רק אם לא נקט אמצעים אלה. סבירותם של אמצעי הזהירות נקבעת על-פי אמות מידה אובייקטיביות, המגולמות באמירה, כי על המזיק לנהוג, כפי שאדם סביר היה נוהג בנסיבות העניין. אדם סביר זה אינו אלא בית המשפט, אשר צריך לקבוע את רמת הזהירות הראויה. רמת זהירות זו נקבעת על-פי שיקולים של מדיניות משפטית. השאלה אינה, מהו האמצעי שמבחינה פיסית מונע נזק, אלא השאלה היא, מהו האמצעי שיש לדרוש כי ינקטו אותו בנסיבות העניין. על בית המשפט לאזן בין האינטרס של הפרט הניזוק לביטחונו האישי, לבין האינטרס של המזיק לחופש פעולה, וכל זה על רקע האינטרס הציבורי בהמשכה או בהפסקתה של אותה פעילות. על בית המשפט להתחשב בסכנה ובגודלה. עליו להתחשב בחשיבותה החברתית של הפעולה. עליו לשקול את האמצעים הדרושים למניעתה.... על בית המשפט להציב זה כנגד זה "את התועלת המופקת מן המעשה או המחדל מול המשאבים והאמצעים הדרושים כדי למנוע את הסיכון" (השופט שמגר בע"א 343/74 [10], בעמ' 158). נמצא, כי אמצעי הזהירות הנדרשים אינם גורם קבוע, אלא הם גורם, המשתנה על פי הנסיבות. הם חייבים לעמוד ביחס מתאים לסיכון שנוצר. הביטוי "בטוח" כמו הביטוי "מסוכן" הם ביטויים יחסיים, המשתנים בהתאם לאופיו של גורם הסכנה, של הניזוק ושל האמצעים למניעת הסכנה. ביצוע החובה, כמו קיומה, אינו עניין טכני, אלא מהווה "שיקול משפטי" במקבילית הכוחות, המורכבת מהאינטרסים של הצדדים הפוטנציאליים ומצורכי החברה" (פרשת **ועקנין** הנ"ל בעמ' 131-132).

55. לצורך התמודדות עם פירסומים פוגעניים, יצרו המסדות את כלי ההודעה וההסרה. בהתאם לכלי זה, מסדת המקבלת בקשה להסרת פירסום פוגעני מהנפגע רשאית להסירו, לאחר בחינתו.

המבחן אותו פיתחה הפסיקה לצורך בחינת שיקול הדעת של המסדת בנוגע להחלטת ההסרה או אי ההסרה, הינו מבחן השקר הברור, או אי החוקיות הגלויה. בהתאם למבחן זה, מוטלת חובה על מסדת להסיר פירסום ללא צו שיפוטי, כאשר "**הפירסום פוגע ואסור באופן חד משמעי על פניו**" [(ת"א (שלום כ"ס) 7830/00 **בורוכוב נ' פורן** (14.7.2002)]:

> "הספק יהיה אחראי רק אם הפרסום פוגע ואסור באופן חד-משמעי וניכר על-פניו. אל לנו לשכוח, כי הספק איננו המפרסם – הוא לא מקור הידיעה – ואין לו גם זיקה ישירה ויכולות בדיקה מקיפות של אמיתות הידיעה או של היותה מוגנת בגדר החוק. לכן, אין זה ראוי להטיל על הספק תפקיד של צנזור או שופט, אלא במקרים קיצוניים של פגיעה משמעותית וחד-משמעית ובלתי-מוצדקת על פני הדברים. כך נמנע גם את "האפקט המקפיא", שיביא למחיקת יתר ולצנזורה פרטית לא מוצדקת, תוך פגיעה קשה מדי בחופש הדיבור. הספק לא ידרש למחוק כל פרסום, אלא רק פרסום בוטה ופוגע במיוחד – ולכן לא יהיה לו תמריץ להיענות לכל בקשת מחיקה".

56. כך, בע"א (מחוזי ת"א) 44711-11-14 **סביר נ' בר נוי** (22.6.2015), הוטלה אחריות נזיקית על גוגל בכך שלא הסירה פירסום במנוע החיפוש שלפיו עו"ד הורשע בעבירות משמעת, עובדה שהיא שגויה בעליל, וזאת אף שעורך הדין הביא בפניה, בפנייתו אליה, את העובדה שלפיה רשיונו לא נשלל.

בית המשפט המחוזי, דחה את טענות גוגל שלפיהן מסגרת אחריותה מסתכמת בפניה לבעל האתר שיסיר את הפירסום השגוי, וקבע שבנסיבות העניין על גוגל מוטלת חבות בגין הפירסום שכן היתה עליה חובה להסירו במסגרת "הודעה והסרה" מוקדמים, אף ללא צו שיפוטי. וכך נאמר:

> "מנוע חיפוש צריך להסיר פרסום מעוול כאשר אין ספק בכך שתוצאת החיפוש במנוע החיפוש **שגויה לחלוטין**. ככל שקיים ספק בנכונות הפרסום, רשאית (ולא חייבת) גוגל לדבוק בעמדתה ולפיה רק על פי צו שיפוטי היא תתערב באופן אקטיבי בתוכן המופיע אצלה. אך כאשר עניינית גם האתר הפנה לפסק דינו של ביהמ"ש העליון ושם ניתן להיווכח על נקלה כי עו"ד סביר לא הורשע בעבירה משמעתית; לא היה צריך להמתין ל"צו" בימ"ש והיה מקום להיענות לדרישת ההסרה..." (ההדגשות במקור – ר.א.).

בית המשפט העליון דחה את בקשת רשות הערעור שהוגשה על פסק דין זה (רע"א 4673/15).

57. הנה כי כן, הפסיקה עד עתה השתמשה במבחן השקר הברור כמבחן הבלעדי לבחינת חובתה של מסדת להסיר פירסום פוגעני ללא צו שיפוטי. בהתאם למבחן זה, כאשר מובאת

בפני המסדת בקשת הסרה ובה ראיה ברורה לכך שתוכנו של פירסום מסויים שפורסם בה הינו שקר או מהווה פירסום בלתי חוקי על פניו, **אשר אין נדרש לגביהם בירור עובדתי או שקלא וטריא משפטיים**, מוטלת עליה החובה להסיר את הפירסום, אף ללא צו שיפוטי. אדגיש עוד כי הפסיקה לא ציינה את העילה המשפטית אשר מכוחה צמחה חובת ההסרה המוטלת על המסדת, ואולם נראה, כי בהינתן שחוק איסור לשון הרע אינו חל מהטעמים המפורטים לעיל, הרי שהעילה המשפטית המצמיחה את החובה הנ"ל עשויה להיות עוולת הרשלנות, וזאת בנוסף לאפשרויות אחרות מתחום דיני החוזים.

58. האם בענייננו, מתקיים בפירסומים מבחן השקר הברור?

בהחלטת הביניים שניתנה בתיק זה סברתי כי המסקנה הלכאורית העולה מצפיה בקבצים אלו היא שאף אחד מהם אינו מקיים את מבחן השקר הברור.

לאחר סיום פרשת הראיות, אינני סבור כי הוכח שיש לשנות מתוצאה זו.

התובע לא הצביע על שום קטע קונקרטי שברור לגביו שהינו שקרי בעליל על פניו, במובן זה שאינו דורש שקלא וטריא. חלק נכבד מהתכנים נטען להיות ציטוטים מתוך דו"ח המרכז לנפגעי כתות בעניינם של התובעים (אשר לא הובאה ראיה להיותם שקר ברור), ציטוטים מפי אחרים על התובעים (ולא הוכח שהדברים לא נאמרו, וכן לא הובאה ראיה שהם שקריים בעליל), דברים מפי התובע עצמו על אחרים ועל נושאים שבסדר היום (ולא הוכחש שהתובע אמר דברים אלה), קטעי קול שנטענים להיות מפי בנו של התובע (ולא הוכחש כי הדובר הינו בנו של התובע, וגם כאן, לא הובאה ראיה שדבריו הינם שקר ברור). אכן, המדובר בפירסומים פוגעניים, מכפישים, אשר מטבע הדברים אינם נעימים כלל לאישר וודאי לתובע. הם בוודאי עולים כדי "לשון הרע" ובהחלט חורגים מהבעת דעה. ואולם, קשה לאמר כי מתקיים בהם כלל השקר הברור, במובן זה שניתן להציג הוכחה נגדית ניצחת, ובלתי ניתנת להפרכה, שאינם נכונים.

למען סבר את האוזן: כמובן, שאינני אומר חלילה, שהפירסומים נכונים או שיש בהם ממש. רחוק מכך. ואולם, המבחן אותו קבעה הפסיקה לצורך הסרת פירסום ללא צו שיפוטי הינו שהאמור בפירסום יהיה שקר מופרך לחלוטין. בנטל זה התובעים לא עמדו. על כן, התובעים לא הוכיחו את טענתם שלפיה היתה מוטלת על גוגל ומטא החובה להסיר את הפירסומים ללא צו שיפוטי.

59. התובעים טענו בסעיפים 7 ו – 41 לכתב התביעה וכן בסעיפים 34-36 לסיכומיהם, כי די בכך שפירסום מסויים מייחס לאדם ביצוע עבירות פליליות כדי להטיל על המסדת חובה כלפיו להסירו, ואי הסרת פירסום כאמור – מהווה הפרת חובת הזהירות של המסדת כלפי הנפגע.

טענה זו לא אוכל לקבל. משמעותה המעשית היא כי יש להטיל על מסדת חובה לדקדק בתוכנו של הפירסום, להגיע למסקנה בדבר "פליליותו", ולהסירו ללא הפעלת כל שיקול דעת. קבלת עמדה זו תהפוך את המסדת לצנזור על, ויישומה ייצור אפקט מצנן של ממש

לחופש הביטוי. יישום מבחן כזה הופך לממשי את הסכנות עליהן הצביעה פרופ' אלקין – קורן בחיבורה הנ"ל, ולטעמי, אין ליישמו כמבחן המחייב מסדת בהסרת פירסומים. לפיכך, דינה של טענה זו להידחות.

60. במאמר מוסגר יש לאמר כי מחקירותיהם של העדים מטעם מטא וגוגל עלה שהרלוונטיות של עדותם למשפט היתה שולית.

כך, מחקירתו הנגדית של גוסטפסון אשר העיד מטעם גוגל הסתבר כי בשנת 2020 כלל לא עבד בגוגל (עמ' 287-286 לפרוטוקול), וכי צפה בסירטונים מושא התביעה רק חודש ימים לפני מתן עדותו שנמסרה בבית המשפט ביום 11.6.2023 (עמ' 289). ובמילים אחרות, גוסטפסון כלל לא צפה בסירטונים מושא התביעה עובר לחתימתו על תצהיר העדות הראשית שלו שהוגש לבית המשפט ביום 16.5.2022. לשאלה האם הוא בדק את הסירטונים עצמם, השיב גוסטפסון, כי באותה תקופה הוא לא עשה זאת, אך הוא עובד בצוות שמיישם את מדיניות גוגל בעניין (עמ' 297), וכי לא הוא זה שהשיב לפניית "ההודעה וההסרה של התובעים, אלא עובדי גוגל אחרים (עמ' 298-297, וכן עמ' 300 ש' 16). בהתאם לעדותו של גוסטפסון, המסקנה המשותפת של הצוות שעבד על הסירטונים היתה כי לא היתה עדות ברורה לכך שהם כוזבים, ולכן גוגל החליטה שלא לנקוט פעולה ביחס אליהם, דהיינו לא להסירם (עמ' 305 ש' 8-7, ובהמשך בעמ' 310 בש' 15-10).

כמו כן, העיד בפני מטעם גוגל העד מר אדוארד מולקרון, אשר בבסיס הדברים חזר על דברי גוסטפסון ותרומת עדותו לדיון היתה יחסית שולית.

61. אף עדותו של גוד היתה בלתי רלוונטיות לדיון בתובענה. מחקירתו התברר כי אינו חלק מהצוות שבוחן את התלונות לגבי תוכן בפייסבוק, לא נטל חלק בהליך בדיקת הפירסומים, אינו יודע מי בפייסבוק נטל חלק בהליך הבדיקה, לא צפה בסירטונים ואינו דובר עברית. הוא לא עסק בבדיקה או בפניית הודעת ההסרה ששלחו התובעים, ואף לא הכיר את דף הפייסבוק שבו התפרסמו הפירסומים, ולא היה מעורב בהחלטות לגבי הסרתם (עמ' 219-229).

62. עם זאת, על אף היעדר הרלוונטיות של העדויות, אין בכך כדי להעלות או להוריד לעניין התוצאה. השאלה אותה הציבו התובעים בכתב התביעה ובסיכומיהם כשאלה הטעונה הכרעה היא האם עצם העובדה שהפירסומים כוללים לשון הרע ומייחסים להם מעשים פליליים, מחייבת את הסרתם על ידי המסדת. כאמור, התשובה לכך היא שהואיל ולא הוכח שהמדובר בשקר ברור על פניו – המסדת לא התרשלה באי ההסרה. המדובר, בסופו של יום, בשאלה נורמטיבית ולא בשאלה שהיא טעונת הכרעה עובדתית. משכך, אין לעדויות עדי מטא וגוגל, כל השלכה לעניין ההכרעה בשאלה אותה הציבו התובעים כטעונת הכרעה.

63. למעלה מן הצורך אוסיף כי ייתכן שבאה העת להרחיב את אחריותן הנזיקית של מסדות ביחס לפירסומים בהן, מעבר למבחן השקר הברור, ולהחיל מבחנים חדשים לבחינת

סירובן להסיר פירסום מעוול, וזאת תוך שימוש בחובות מתחום המשפט הציבורי, ומתוך השקפה על המסדות כגופים דו מהותיים הכפופים לדואליות נורמטיבית, ובאמצעות המשפך של דיני הנזיקין. בעניין זה ר' נ' מור "רשתות חברתיות מקוונות כזירות לעיצוב זכויות והקצאתן: לקראת החלתן של חובות מהמשפט הציבורי" **דין ודברים** י"ד 127 (2020), בעמ' 186 שם נאמר:

> "הכרה באופיים הציבורי של הרשתות החברתיות ובצורך להחיל עליהן חובות מן המשפט הציבורי אין משמעה שעל חובות אלה לחול באותו אופן או באותה מידה שבהם הן מוחלות על רשויות שלטוניות. ההכרה באינטרסים המסחריים הלגיטימיים של הרשתות החברתיות ובשיקולים נוספים תצריך בוודאי התאמות ושינויים בסטנדרטים הציבוריים המוחלים עליהן, ואולם לא יהיה בכך כדי לשנות את העיקר: הרשתות החברתיות יידרשו לפעול כדי להבטיח שהתנהלותן ראויה במובן המהותי ובאופן הדיוני כאחד. החלת נורמות אלה יכולה להיעשות באמצעות בתי המשפט (למשל באמצעות החלת דוקטרינת הדואליות הנורמטיבית), אך גם באמצעות כלים תחיקתיים, כמו חקיקה יעילה או עדכון חקיקה קיימת".

וכן ר' **Biden V. Knight First Amendment Institute At Columbia University** 141 S. Ct. 1220 (2021), מיכל לביא "הוצאה מהקשר: על אחריות מתווכים מקוונים להפצה משנית ולהשפעה על זמינות מידע" **מחקרי משפט** ל"א 491 (2018).

כך למשל, ניתן לשקול החלתו של מבחן ממותן יותר מהמבחן אותו הציעו התובעים בסיכומיהם לבחינת אחריותה הנזיקית של מסדת, הרחב יותר ממבחן השקר הברור. ניתן לטעון, כי משהוגשה בקשת הודעה והסרה על ידי מי שטוען שנפגע מפירסום במסדת, מוטלת על מסדת החובה לפנות למפרסם ולבקש את עמדתו בנוגע לבקשה זו, ולהסיר את הפירסום או לסרב להסרתו תוך שקילת עמדת המפרסם, שתובא אף בפני מבקש ההסרה. לאפשרות זו, הלקוטה מתחום המשפט הציבורי (הנובעת מחובות השמיעה והשקיפות אשר בהן מחוייבת רשות ציבורית) עשויות להיות השלכות רבות, החורגות מתחום דיוננו כאן. מאחר והתובעים לא טענו בכתב התביעה או בסיכומיהם טענה זו, ולא הציבו חזית זו, איני מביע כל עמדה ביחס לכך, ויש להותיר הדברים לעת מצוא.

נוכח כל האמור, התביעה כנגד גוגל ומטא – נדחית.

<u>התביעה כנגד הנתבע 4</u>

64. כזכור, הנתבע 4 פירסם תגובה לפירסום מושא קובץ 10 שבה נכתב "הרב אמנון יצחק אמר לישרוף (כך!) את הספרים של הרב עובדיה יוסף". להגנתו טען כי היה המום מהפירסום שבו נאמר שהתובע אמר כך (עמ' 370 לפרוטוקול), והתכוון בתום לב לתצורת שאלה של התגובה באופן המבטא תדהמה לפירסום, אך השמיט בטעות מסוף המשפט את סימן השאלה. עוד הוסיף הנתבע 4 כי השכלתו היא מינימלית, יש לו טעויות כתיב רבות, אינו יודע להשתמש בסימני פיסוק, ואינו בקיא בטכנולוגיה.

65. הנתבע 4 טען עוד בסיכומיו כי הפירסום הנ"ל אינו מהווה לשון הרע כלל, כי המדובר בחזרה על לשון הרע שנאמרה בעבר, וכי עומדות לו הגנות תום הלב שבס"ק (1), (3) ו – (4) בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע. עוד נטען כי המדובר באירוע זניח הזוכה להגנת זוטי דברים.

66. אמירה שלפיה אדם, קל וחומר רב, הורה לשרוף את ספריו של הרב עובדיה יוסף, מהווה לשון הרע שכן המדובר בביטוי פוגעני אשר מבזה אדם ומשפילו, קל וחומר כאשר המדובר באדם המשתייך לקהילה דתית או חרדית.

איני סבור כי הגנת הבעת הדעה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע עומדת לנתבע 4, שכן לשיטתו שלו, ולגירסתו, הוא התכוון לפרסם את התגובה בתור שאלת תם (עם סימן שאלה בסופה) ולא בתור הבעת דעה על התובע. ובמילים אחרות – מפרסם אינו יכול לזכות בהגנת הבעת הדעה, אם גירסתו היא שלא התכוון להביע דעה, שכן המדובר בתרתי דסתרי. גם ההגנות האחרות שטען הנתבע 4 בסיכומיו אינן עומדות לו, שכן אני מתקשה להבין את הרלוונטיות שלהן לעניין הנידון.

עם זאת התרשמתי מעדותו של הנתבע 4 בפני, כי אכן אינו שולט היטב ברזי הדקדוק וההקלדה, ואיני יכול לשלול את האפשרות כי שגה בהקלדה. אמנם, האחריות על תוכן התגובה מוטלת לפיתחו גם אם שגה, והוא זה שצריך לשאת בתוצאותיה, ואולם לעובדה זו קיימת משמעות במישור הפיצוי. לכך יש להוסיף, שבסופו של יום המדובר בתגובה זניחה למדי, של אדם פרטי שאינו בעל נוכחות ציבורית, אשר לא זכתה להדהוד כלשהו. משכך, מקובלת עלי טענת ב"כ הנתבע 4 כי המדובר במקרה שהינו על גבול זוטי הדברים. נוכח האמור אני מחייב את הנתבע 4 לשלם לתובע פיצוי בסך של 1,000 ₪ בלבד.

<u>התביעה כנגד הנתבע 5</u>

67. לטענת התובע, הנתבע 5 פירסם את התגובית הבאה:

אין חולק בין הצדדים כי המדובר בפירסום שעולה כדי לשון הרע. המחלוקת בין הצדדים נוגעת לשאלה האם הוכח שהנתבע 5 פירסם את התגובה הנ"ל.

68. גירסת הנתבע 5 הינה כי לא פירסם את התגובית. אמנם, הנתבע 5 אינו חולק כי תוכנה מוצמד לשמו ולתמונתו, באופן היוצר את הרושם שהוא זה שפירסם אותה, ואולם היא כלל אינה נושאת תאריך כך שלא ניתן לדעת אימתי פורסמה.
לטענתו, ייתכן שחשבונו בפייסבוק נפרץ או שצד ג' כתב אותה באמצעות חשבון פיקטיבי הנושא את שמו ותמונתו. אפשרות שלישית הינה כי צד ג' השתמש במחשבו ופירסם את התגובית. הנתבע 5 אף הגיש תלונה במשטרה ביחס לכך.
עוד ציין הנתבע 5 בתצהירו כי להערכתו, הפירסום המיוחס לו היה ב – 17.6.2020. הוא צירף את דף הפעילות שלו בתאריכים 16.6.2020-18.6.2020 בפייסבוק, וממנו עולה כי במועדים הנ"ל הוא לא פירסם את הפירסום הנטען.

69. אין חולק כי הנטל להוכיח את הפירסום, זהות המפרסם, מקום הפירסום, ומועד הפירסום מוטל על התובע. תובע חייב לפרט בתצהירו פרטים אלה במלואם.
עיון בתצהיר העדות הראשית של התובע עולה כי לא עמד בנטל זה. תצהיר התובע כלל אינו מייחס לנתבע 5 פירסום כלשהו, ומסתפק בהפניה כללית לדו"ח החוקר דוקטורי. דו"ח החוקר דוקטורי כולל את צילום המסך הנ"ל בלבד (עמ' 29 לתצהיר העדות הראשית של התובעים). מצבר הראיות לא ניתן ללמוד היכן פורסמה התגובית כנטען, ואימתי.
זאת ועוד: בחקירתו הנגדית, התובע מסר כי אינו יודע מתי פורסמה התגובית (עמ' 179 ש' 1-11, ובהמשך עמ' 183 ש' 17-15).
רק במהלך החקירה הנגדית של הנתבע 5 הגישו ב"כ התובעים את ת/3 אשר משקף לכאורה כי התגובית פורסמה בדף הפייסבוק "יהדות נגד כתות". בסעיף 80 לסיכומי התובעים נטען כי מת/3 עולה כי התגובית פורסמה ביום 26.7.2020. ואולם טענה זו נטענה לראשונה בסיכומים, ומעולם לא נטענה קודם לכן בתצהירי התובע או בכתב התביעה.
יתירה מכך, הטענה מתבססת על צילום מסך שאף שהתקבל כראיה, הרי קשה לבסס עליו ממצא כלשהו, והוא אף אינו נושא את תאריך פירסום התגובית.

גם העובדה שהנתבע 5 הודה בחקירתו הנגדית כי הוא מרבה להשתמש בתגובותיו בכינויי גנאי אינה מחזקת כלל את הטענה שהוא זה שפירסם את התגובית הנידונה. כידוע, משתמשים ברשתות החברתיות מסגלים לעצמם במקרים רבים, אולי רבים מדי, לשון משוחררת, ואולם העובדה כי הנתבע 5 נהג כך בעבר, אינה מלמדת בהכרח כי הוא מפרסם הפירסום.

70. לא זו אף זו: דוקטורי אישר בדו"ח החקירה, כי המדובר בחקירה מאתגרת שכן "יש שימוש נרחב ביוזרים פקטיביים "בוטים"....מחזיקים בכינויים ובשמות "גנריים" כאלו שיש הרבה מהם בצירוף של שם פרטי ומשפחה, כך שמלאכת האיתור והזיהוי קשה שבעתיים" (עמ' 20 לקובץ תצהירי העדות הראשית של התובעים), כאשר דוקטורי עצמו העיד כי השם "מרדכי לוי" או "מוטי לוי" הינו שם שהינו, יחסית, נפוץ (עדות דוקטורי, עמ' 73 ש' 25).

71. בנסיבות אלה, לא ניתן לשלול את גירסת הנתבע 5 כי לא הוא זה שפירסם את התגובית הנידונה. אכן, האפשרויות שהעלה הנתבע 5 לאופן הפירסום הינן מרחיקות לכת, אך אינן בלתי סבירות, ובוודאי שאינן בלתי אפשריות. יש ממש בטענתו שהיעדר נעיצת התגובית בזמן, בכתב התביעה או בעת הגשת התצהירים, גרמה לו לנזק ראייתי. לדיוק בתאריך הפירסום ובמיקומו יש חשיבות רבה, שכן רק דיוק כאמור מאפשר לנתבע להתגונן בין היתר, בטענה שהוא אינו מפרסם הפירסום.

בסופם של דברים, הנטל הראשוני להוכיח את עילת התביעה מוטל על התובעים. אין בפני די ראיות, אשר קושרו,ת במאזן ההסתברויות, את הנתבע 5 לפירסום. כך למשל, לא הובאה עמדתה של פייסבוק, המסדת שבה פורסם הפירסום, ביחס לשאלה האם יש בידיה נתונים הקושרים את הנתבע 5 לתגובית הנידונה (ולא מן הנמנע כי אילו היו מתבקשים צווים המופנים לפייסבוק בעניין זה, יכול ובנסיבות העניין היה מקום לתת אותם).

לכן, התובע לא הרים את נטל הראיה הנדרש כדי להוכיח שהנתבע 5 הוא שעומד מאחורי התגובית, והוא זה שפירסם אותה.

אשר על כן, דין התביעה כנגדו להידחות.

<u>התביעה כנגד הנתבעת 6</u>

72. אין חולק שהנתבעת 6, בת 70, שיתפה בעמוד הפרטים שלה את אחד הסירטונים. בתצהירה טענה הנתבעת 6 כי היא חסידה של התובע, ועוקבת שנים אחר הדף האישי שלו. כאשר הבחינה בתיעוד ויזואלי שלו שיתפה את הסירטון באופן אוטומטי ובהיסח הדעת, והיא כלל לא נחשפה לסירטון בטרם שיתפה אותו. היא הסירה את הסירטון מיד לאחר שנודע לה במה מדובר. לתצהירה צירפה הנתבעת 6 פירסומים אחרים שלה של תכנים הנוגעים לתובע, והם כולם חיוביים כלפי התובע. עוד טענה הנתבעת 6 כי דבריה הינם אמת.

73. בסיכומי הנתבעת 6 נטען כי תצהירו של התובע אינו כולל כל טענות כנגדה. טענה זו הינה נכונה, שכן הטענות כנגד הנתבעים אינן נכללות בתצהיר התובע אלא על דרך ההפניה לדו"ח דוקטורי. אף שמדובר בטכניקה אשר לא היה מקום לנקוט בה, שכן בתצהירו של התובע היה מקום לנקוב מפורשות בפירסום, הרי שבשים לב להודייתה של הנתבעת 6 כי היא זו ששיתפה את הפירסום הנידון הרי שמחדל זה תוקן.

74. עילת התביעה כנגד הנתבעת 6 התמקדה בחלקה הראשון בתגובית שבה נאמר כי התובע הינו חילוני לשעבר המתחזה לרב. סבורני כי בנסיבות העניין הנתבעת 6 הוכיחה את קיומה של הגנת אמת הפירסום, בהתאם לסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע. זאת משום שהתובע לא חלק על כך שבעברו היה חילוני ובחקירתו הנגדית, אישר התובע כי מעולם לא הוסמך לרבנות (עמ' 191 ש' 8-2). די בכך כדי להרים את הנטל הנדרש מהנתבעת 6 להוכיח את ההגנה.

75. החלק השני של התביעה כלפי הנתבעת 6 מתייחס לשיתוף הסירטון עצמו. אני מתקשה לקבל את טענות הנתבעת 6, בהקשר זה. ראשית, גם אם הפירסום הועלה שלא בכוונת מכוון, הרי שלא ניתן לחמוק מהאחריות לפירסומו. לגופם של דברים, קשה לקבל את הטענה כי הנתבעת 6 לא ידעה שהמדובר בפירסום משמיץ, שכן הדבר עולה במפורש מחזית הסירטון הנוקבת במילים "הוא תוקף את חסידיו ואת קהל המשתתפים על ידי קללות איומים והפחדות על מיתות משונות". זאת ועוד, בחקירתה הנגדית של הנתבעת 6 עלה כי טענתה כאילו היה זה סרטון ראשון ואחרון שהעלתה נגד התובע התבדתה, והודתה כי שיתפה פירסומים נוספים המשמיצים את התובע (עמ' 430 -432 לפרוטוקול).

76. נוכח האמור, דין התביעה כנגד הנתבעת 6 להתקבל, ביחס לשיתוף הפירסום ולא ביחס לתוכן התגובית. עם זאת, מאחר ולא הוכח מה היקף השיתוף, הרי שעל הפיצוי להיות על הצד הנמוך, ואני מחייב את הנתבעת 6 לשלם לתובע את הסך של 5,000 ₪.

<u>סיכום</u>

77. נוכח כל האמור אני קובע כדלקמן:

א. התביעה כנגד גוגל ומטא נדחית. התובעים ישאו בשכ"ט עו"ד של גוגל ומטא בסך של 50,000 ₪ כ"א. אין צו להוצאות בגין הוצאות עדי גוגל ומטא או צו לשיפוי בגין הוצאות אחרות שנשאו בהן גוגל ומטא, מאחר והתברר כי עדותם של העדים מטעם גוגל ומטא היתה בלתי רלוונטית לדיון ולהכרעה כאן.

ב. התביעה כנגד הנתבע 4 מתקבלת. הנתבע 4 ישלם לתובע סך של 1,000 ₪. אין צו להוצאות.

ג. התביעה כנגד הנתבע 5 נדחית. התובעים ישאו בשכ"ט עו"ד הנתבע 5 בסך של 10,000 ₪.

ד. התביעה כנגד הנתבעת 6 מתקבלת. הנתבעת 6 תשלם לתובע את הסך של 5,000 ₪. אין צו להוצאות.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 60 יום.

ניתן היום, כ"א שבט תשפ"ה, 19 פברואר 2025, בהעדר הצדדים.

רפי ארניה, שופט